

491.82

N 241

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК
STACKS
007 82 1956

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. XIV, св. 2—3

БЕОГРАД, 1964.

САДРЖАЈ

	Страна
1) Љубомир Поповић: Падежна синонимика у језику Вука Стеф. Караџића — — — — — — — — — —	73
2) И. Грицкат: Покушаји стварања српске научне терми- нологије средином прошлог века — — — — — — — — — —	130
3) Илија Павићевић: Неколико ријечи о геолошкој терминологији — — — — — — — — — —	141
4) М. Стевановић: Радио-телевизија и језик — — — — — — — — — —	150
5) Р. Бошковић: Око суфикса <i>ичаст</i> (<i>ичаст</i>) — — — — — — — — — —	156
6) Р. Бошковић: Око два стиха из Горскога вијенца — — — — — — — — — —	159
7) А. Пецо: <i>Пличина</i> и <i>плићина</i> — — — — — — — — — —	162
8) Д. Барјактаровић: <i>Гриња</i> — — — — — — — — — —	166
9) Милоје Р. Николић: Прилози проучавању живота и рада Александра Белића — — — — — — — — — —	169
10) <i>Језичке поуке</i> — — — — — — — — — —	189

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Одговорни уредник академик др МИХАИЛО СТЕВАНОВИЋ
Секретар Уређивачког одбора др Берислав М. Николић

ГРИЊА

Реч *гриња* данас се чује у Црној Гори, Санџаку, Косову и Метохији као и у још неким крајевима нашег језичког подручја — са истим значењем: мољац сукнар, крзнар. Житни мољац или дрвени у горњим крајевима називају *жижак*.

Порекло ове речи не види се из наших лексикона. Наиме, код Вука поред *гриња* стоји упут „в. мољац“. Код Елезовића *гриња* је „мољац још док је у облику црвића што се нађе у забаченим вуненим стварима“ („Изела га *гриња*“). Према томе код Елезовића *гриња* није мољац сваке или ма које врсте већ само „сукнар“. Код Ристић-Кангрге *гриња* је мољац ма које врсте. Бакотић исто тако идентификује *грињу* са мољцем „који гризе вунене тканине, крзна, хартију“. У РЈА *гриња* је »moljac, grizlica«. Уз ово каже се још »перозната postanja«.

Од старих речника види се само код Стулија (J. Stulli) поред осталог и у примеру „Туђе *гриње* трести, потресати“, иначе за значењем: *detrarre, dir male, virus omne in aliquem evomere*.

Према изнесеним подацима које пружају наши лексикони, не може се објаснити порекло ове речи. Само у РЈА видимо констатацију »*valja da neće biti u svezi s glagolom grinuti*«. Да бисмо објаснили порекло ове речи, сматрам да треба, ипак, поћи од глагола, али не *гринути* него арбанашког *те гри* који значи „сецкати, исцекати“.

Ако се узме у обзир мешање српског и арбанашког етникума у граничним језичким зонама, као и постојање арбанашких оазица на српском језичком подручју, може се одредити порекло речи *гриња*. На ово упућују баш она подручја у којима се та реч употребљава место речи мољац: плавско-гусињски крај, косовско-метохијска зона, бјелопољски и берански (иванградски) крај и уопште Црна Гора, бар они делови њени који су суседни Албанији, као и новопазарско-сјенички и рожајско-тутински крај.

У свим овим подручјима, изузев бјелопољске зоне, може се говорити о директном додиру носилаца српскохрватског језика са носиоцима арбанашког језика, разуме се у неједнакој мери. Конкретно, плавско-гусињски крај као гранична зона изложен је утицају са стране, а новопазарско-сјеничка и рожајско-тугинска зона имају извесних шиптарских оазица а и иначе је један део становништва арбанашког порекла; берански крај својим источним делом додирује се са шиптарским руговским живљем. А и иначе су сви наведени крајеви били или су и сада, непосредно или посредно, у додиру са арбанашким етникумом.

Полазна тачка за утврђивање порекла ове речи је арбанашки инфинитив *те гри*, односно облик презента истога глагола који је раније гласио:

Синг.: 1. л. <i>grinj</i>	пл. 1. л. <i>grimë</i>
2. л. <i>grin</i>	2. л. <i>grini</i>
3. л. <i>grin</i>	3. л. <i>grinë</i>

Данас 1. л. једн. не гласи како је горе речено, него *grij* или *grî*. У гегијском дијалекту облик *grî* сачувао је назалност (*grîⁿ*), што потврђује ранију употребу облика *grinj*. Такво стање, у ствари, представљало би резултат процеса депалатализације, али са чувањем назалне боје палатала *nj* у вокалу *î* (= *in*).

Ранији облик 1. л. једн. презента *grinj* сачувао се до данас у понеким местима као нпр. у Шестанима, Према томе, сматрам да је правилно поћи од облика *grinj*. Ако би се пошло од садашњег облика презента *grij* + суфикс *на*, чини ми се да би било мање вероватноће. Према томе, овде је основни облик *grinj* + наставак *а* сачуван у целини и без икаквих других фонетских проблема. Тиме би обличка страна била решена и она се потпуно уклапа у ред именица женског рода српскохрватског језика са наставком *а*, само с једном разликом, тј. нема множинског облика.

Значењска страна ове именице, посматрана на подручју где се данас чује, потпуно одговара значењу арбанашког инфинитива *те гри*: „сецкати, исецкати“. Конкретно, резултат акције мољца је сецкање, ситњење. Отуда је оно живо што ситни, сецка добило назив глаголске радње — *грињ*. Дакле, оно што сецка, ситни, гризе — јесте *гриња*.

Сам начин живота у оним крајевима где се ова реч употребљава представља још један моменат за боље осветљавање овог питања. Наиме, *гриња* је мољца који гризе претежно вунене ствари, а ти су крајеви раније били искључиво сточарски. Према томе, у њима назив *гриња* одго-

вара називу „призлица“ и „призица“, тј. онеме што гризе, ситни, сецка. Упоредо са овим иде и замена речи мољац са речју *гриња* када се тиче гризања коже или чега од ње што потпуно одговара начину живота сточарских крајева.

Што се тиче житног мољца, као и дрвеног, он није замењен речју *гриња* него се за ситњење, сецкање зрнасте хране (жита и пасуља) употребљава реч *жижак* као и за мољца који ситни, призе дрво. Ово је свакако дошло отуда што су сточари доносили жито са других страна па је и назив *жижак* ишао упоредо са житом.

У сточарским крајевима реч *гриња* употребљава се место речи мољац и у оном случају када се на сушеноме месу нахвата паучинаста маса, нарочито преко лета, и почне да га нагриза. И по овом моменту рекао бих да је реч *гриња* најпре употребљавана у нашим крајевима где је било директних додира српског и арбанашког етникума. Тако се данас чује: Изела ми *гриња* аљине, чарапе, шал, женски слог; Изела ми *гриња* сухо месо, кожух, седло, узду, чизме итд.

Време постанка ове речи не може се тачно одредити, а биће да је доста стара. Ако се пође од времена интензивнијег мешања српског и арбанашког етникума, могло би се претпоставити да је вазана за 16. или 17. век. Важан моменат, који упућује на њену старину, јесте њен траг код Јоакима Стулија (1806). Оно што он пружа драгоценост је као оријентациони моменат само у овом погледу, иначе не служи нам као средство за објашњење њеног порекла, па се тако, разуме се, и не узима. Стулијев пример „Туђе *гриње* истресати“ у извесној мери потврђује нашу претпоставку да је најпре уопштена код сточара, а како је дошла до њега (Стулија), тешко је рећи, ако није из дубровачког ијекавског сточарског залеђа.

На њену старину, као и порекло, упућује и то што ју је Вук забележио у Црној Гори, па се и по томе у доброј мери може веровати да је она постојала далеко пре него је допрла до њега. Као посебан моменат треба имати у виду и то што је дошла из брдских сточарских крајева. Према томе, она је могла прећи велика пространства и наћи се онамо где је на други начин не бисмо могли објаснити сем како је напред изложено.

Д. Барјактаревић